

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (II KVARTAL 2022)

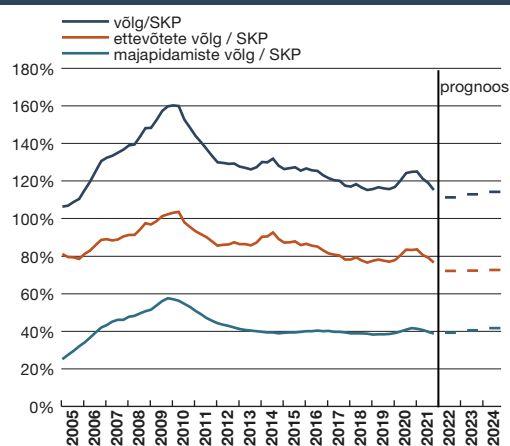
Eesti Panga 2022. aasta mai hinnangul on Ukrainas toimuva sõja tõttu halvenenud majanduskeskkond sellel aastal siinset liiga kiire laenukasvu riski mõnevõrra vähendanud ja pank ei pea praegu vajalikuks vastutsüklilise puhvri määra tõsta. Vastutsüklilise kapitalipuhvri nõue koosneb kahest osast: baasmäärast ehk tavaolukorras muutumatust baasnõudest ja tsüklilisest komponendist. Vastutsüklilise kapitalipuhvri 1% baasmäära kehtestas Eesti Pank 2021. aasta novembris ja pangad peavad hakkama seda hoidma alates 7. detsembrist 2022. Tsüklilist komponenti ei ole Eesti Pank seni muutnud.

- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **1%** (sh tsükliline komponent 0%) alates 7. detsembrist 2022
- Standardne võla ja SKP suhtarv: **115%**; selle kõrvalekalle pikaajalisest trendist: **-8 protsendipunkti**
- Puhvri arvutuslik määr: **0%**
- **Puhvrimäära põhjendus.** Võlakasv on kiirenud, kuid on pikaajalisest nominaalsest SKP kasvust endiselt aeglasem. Lisaks on halvenenud majanduskeskkond vähendanud liiga kiire laenukasvu riski. Samas püsib ettevaates risk, et võlakasv hoogustub lähitulevikus veelgi ning võib hakata ületama jooksva SKP kasvu kõrvale ka püsivalt pikaajalist nominaalset SKP kasvu, mistõttu võivad krediidiotsustused tulenevad süsteemsed riskid suureneada. Seepärast võib lähitulevikus osutada vajalikuks riskide katteks tõsta vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet baasmäärast kõrgemale tasemele.

Realsektori võlakoormus on pärast ajutist tõusu taas Covid-19 pandeemia eelsel tasemel ning jätkab veel mõnda aega alanemist.

Kui koroonakriisi tõttu 2020. aastal aset leidnud majanduslangus tõi kaasa võla ja SKP suhtarvu tõusu, siis tänu majanduse kiirele taastumisele jäi tõus lühiajaliseks. Juba 2021. aasta kolmandaks kvartaliks oli see näitaja langenud tagasi peaaegu samale tasemele, mis enne pandeemia puhkemist (119%), ning 2021. aasta neljandas kvartalis alanes võla ja SKP suhtarv 115%ni (vt joonis 1). Ettevaates jätkab võlakoormus tõenäoliselt mõnda aega alanemist, kuna nominaalne SKP kasvab kiire hinnatõusu taustal ettevõtete ja majapidamiste võlast kiiremini. Järgnevatel aastatel hakkab võlakoormus Eesti Panga märtsiprognosi järgi siiski tõusma.

Joonis 1. Realsektori võlakoormus

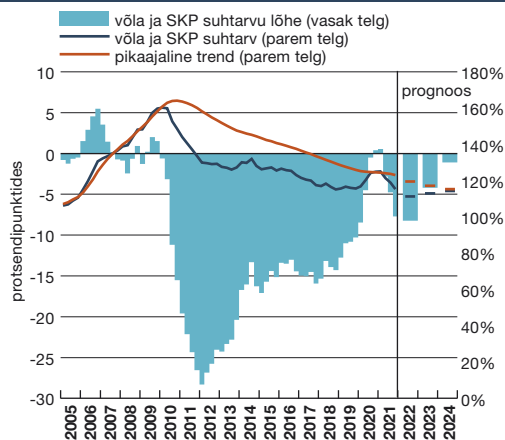
Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

Baseli pangajärelevalve komitee metoodika alusel arvatud nn standardne¹ võla ja SKP suhtarvu lõhe oli 2021. aasta neljanda kvartali lõpus -8 protsendipunkti. Eesti Panga kasutatav täiendav² lõhe oli -16 protsendipunkti. Negatiivne võla ja SKP suhtarvu lõhe tähendab, et võla ja

1 Standardse võla ja SKP suhtarvu puhul kasutab Eesti Pank võla leidmiseks rahvamajanduse arvepidamise finantskontode kvartalstatistikat. Võlg sisaldab reaalsektori nii Eestist kui ka välismaalt võetud laene ja emiteeritud võlakirju. Tegemist on konsolideerimata näitajaga.

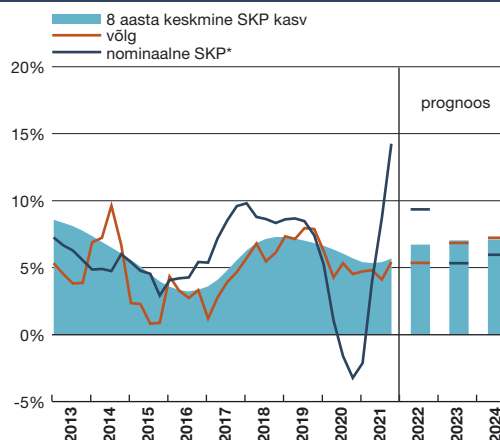
2 Täiendava laenude ja SKP suhtarvu arutamisel kasutatav kitsas krediidiagregaat sisaldab Eestis tegutsevatest pankadest kodumaistele ettevõtetele ja majapidamistele antud laene ja liisinguid.

Joonis 2. Standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

Joonis 3. Realsektori võla ja nominaalse SKP aastakasvu prognoos

* Libisev 4 kvartali SKP aastakasv.
Allikad: Eesti Pank, statistikaamet.

SKP suhtarv on praegu võlakoormuse pikaajalisest trendist madalam, mistõttu on vastutsüklilise puhvri arvutuslik määr 0%. Ettevaates on Eesti Panga märtsi-prognoozi järgi oodata, et lähema kolme aasta jooksul võla ja SKP lõhe järk-järgult küll väheneb, kuid jääb endiselt negatiivseks (vt joonis 2).

Realsektori võla aastakasv kiirenes neljandas kvartalis.

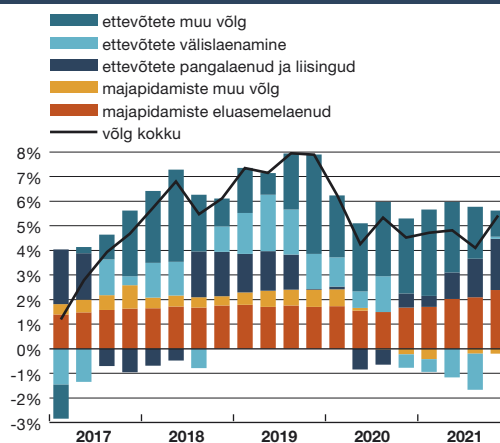
Realsektori võlg suurenes neljandas kvartalis aastavõrdluses 5,4%, jäädes sellega alla jooksva 12 kuu nominaalse SKP aastakasvule (14%). Kiire majanduskasvu tingimustes on aga võla jätkusuutlikkuse hindamiseks kohane võrrelda võlakasvu ka majanduse pikaajalise keskmise kasvuga. Eesti Pank on vastutsüklilise kapitalipuhvi hinnangus kasutanud pikaajalise SKP kasvuna viimase kaheksa aasta keskmist nominaalset SKP kasvu, mis aitab tasandada kasvutempo lühiajalist heitlikkust. 2021. aasta neljandas kvartalis ulatus kaheksa aasta keskmine nominaalne SKP kasv peaaegu 6%ni, mis tähendab, et võlakasv jäi 2021. aasta neljandas kvartalis endiselt alla ka sellele näitajale.

Eesti Panga märtsiprognoozi järgi on aga lähiaastatel oodata, et võlakasv jätkab kiirenemist ning hakkab seejuures ületama jooksvat nominaalset SKP kasvu (vt joonis 3). 2024. aasta lõpuks võib võlakasv ületada ka juba pikaajalist nominaalset SKP kasvu. Kui võlakasv on mitu kvartalit järjest pikaajalisest nominaalsest SKP kasvust kiirem, viitab see krediidsüklilist tulenevate riskide suurenemisele, mistõttu võib osutuda vajalikuks nende riskide katteks suurendada vastutsüklilise kapitalipuhvi nõuet.

Nii ettevõtete pangalaenuid kui ka majapidamiste eluasemelaenuid kasvavad kiiremini kui realsektori koguvõlg.

Ettevõtete ja majapidamiste võlg kasvab neljandas kvartalis aastatagusega võrreldes vastavalt 5% ja 7%, samal ajal kui ettevõtete pangalaenuid suurenesid neljandas kvartalis aastavõrdluses 7% ja eluasemelaenuid 9%. Kiire pangalaenuid kasv jätkus ka 2022. aasta esimeses kvartalis. See tähendab ühtlasi, et nii ettevõtete pangalaenuid kui ka majapidamiste eluasemelaenuid osakaal realsektori võla kasvus suureneb (vt joonis 4). Kuna pangalaenuid kasvavad tugeva konkurentsi tingimustes kiiresti, siis on oht pangandussektori haavatavuse suurenemiseks.

Joonis 4. Realsektori koguvõla aastakasv komponentide lõikes

Allikas: Eesti Pank.

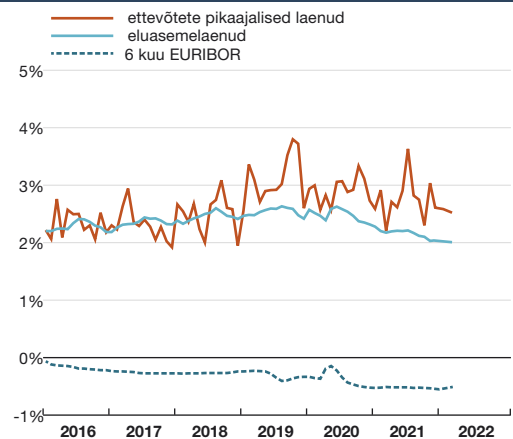
Pankade laenuitingimused tervikuna 2022. aasta esimeses kvartalis oluliselt ei muutunud.

2022. aasta esimeses kvartalis läbi viidud pankade laenuitegevuse uuring laenuitingimuste osas kindlat suunda ei näidanud: karmistati mõnevõrra ettevõtete laenuitingimusi ja leevendati majapidamiste tarbimislaenude tingimusi; samas eluasemelaenude tingimusi esimeses kvartalis ei muudetud. Ka uute väljastatud pangalaenude intressimäärad ei muutunud viimasel kolmel kuul võrreldes eelmise aasta lõpuga kuigivõrd (vt joonis 5).

Kokkuvõttes ei pea Eesti Pank praegu vajalikuks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra muuta, kuid kuna krediidsüklilist tulenevad riskid tõenäoliselt tulevikus kasvavad, siis võib osutada siiski vajalikuks nende riskide katteks tõsta vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet baasmäärast kõrgemale tasemele.

Hinnang lähtub sellest, et praegu on võlakasv pikaajalisest nominaalsest SKP kasvust endiselt aeglasem ning halvenenud majanduskeskkond on sellel aastal siinset liiga kiire laenukasvu riski vähendanud. Samas püsib ettevaates risk, et võlg võib hakata varasemast kiiremini kasvama ning võib hakata jooksva SKP kasvu kõrval ületama püsivalt ka pikaajalist nominaalset SKP kasvu. Seepärast jälgib Eesti Pank tähelepanelikult edasist arengut ning võib vajaduse tekkides tõsta vastutsüklilise kapitalipuhvri nõude 1%st kõrgemale tasemele.

Joonis 5. Eluasemelaenude ja ettevõtete pikaajaliste laenude kaalutud keskmine intressimäär

Allikad: Euroopa Keskpang, Eesti Pank.